

МІЖНАРОДНІ МОВНО-ПРОФЕСІЙНІ КОНТАКТИ ЯК ЧИННИК ПОЯВИ ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ТЕРМІНОСФЕРІ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стасюк Т. В.

stasyuktv@gmail.com

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дата надходження 01.02.2019. Рекомендовано до друку 27.02.2019.

Стаття є черговим етапом вивчення термінологічної репрезентації ментальних категорій у мові спеціального призначення. У статті представлено механізми іншомовних запозичень у терміносфері новітніх технологій внаслідок міжнародних мовно-професійних контактів, здійснено спробу структурного аналізу мовно-професійних контактів у соціокогнітивній лінгвістичній парадигмі та систематизовано різні типи запозичених термінологічних одиниць: матеріальні буквальні запозичення (Lat-терміни, транслітеровані терміни, трансфоновані терміни); матеріальні трансформовані запозичення; Gr-Lat-терміни; змішані запозичення (гібриди з частковою морфемною заміною); буквальні кальки; трансформовані кальки; запозичення іншомовних абревіатур (Lat-терміни, Суг-терміни, букво-цифрні абротерміносимволи, змішані абротерміни, складноскорочені терміни, Lat-Lat-терміни, Lat-Суг-терміни, Суг-Суг-терміни).

Ключові слова: соціокогнітивне термінознавство, запозичення терміноконцептів, термінологічна репрезентація.

The article is the next stage in the study of the terminological representation of mental categories in a language for special purpose. The article presents the mechanisms of foreign term borrowings in high technology terminology as a result of international linguistic-professional contacts, makes an attempt to structurely analyse linguistic-professional contacts under the scope of sociocognitive linguistic paradigm and systematizes various types of borrowed terms: material literal borrowings (Lat-terms, transliterated terms, transphoned terms); material transformed borrowings; Gr-Lat-terms; mixed borrowings (partial morpheme replacement hybrids); literal calques; transformed calques; borrowings of foreign abbreviations (Lat-terms, Cug-terms, letter-ciphered abro-terminosymbols, mixed abro-terms, acronymous, Lat-Lat-terms, Lat-Cug-terms, Cug-Cug-terms).

Key words: sociocognitive terminology, foreign term borrowing, terminological representation.

У сучасному мовознавстві, яке звернулося до вивчення мовних контактів, сформувалася окрема лінгвістична парадигма, що отримала назву “лінгвістики контактів” або “лінгвістичної контактології”. Вона вивчає процеси й результати контактування мов у конкретному геополітичному просторі за певних історичних та соціальних умов спілкування народів або окремих колективів (Мечковская, 2000 с. 12). Термін мовний контакт був запропонований А. Мартине, а уведений до широкого вжитку У. Вайнрайхом (1963, с. 148). Мовні контакти досліджували й досліджують Л. В. Беспала (2014, с.13–18), Т. В. Бридко (2011, с. 216–220), О. М. Гвоздяк (2011, с. 96–103), В. Р. Товстенко (2002, с. 283–285), О. Штурнак (2009, с. 119–130).

Проблеми термінологічної репрезентації різних фахових мов, вербалізації наукового й фахового знання, її залежності від соціального контексту вивчали Дж. Майкінг (2000, с. 94); М. Т. Кабре, Дж. Фелю (2001, с. 41–50); Дж. Морай (1993, с. 121), Ю. Махмуд (1986, с. 100–111), Б. Сміт (1996, с. 299)); С. Л. Мішланова (2003; 2011), М. Б. Казачкова (2008, с. 255), Ю. А. Грищенко (2006, с. 20), С. В. Постриган (2009, с. 14), В. Я. Юкало (2003, с. 207).

Актуальність розвідки зумовлена аналізом питання мовно-професійних контактів як взаємодії професійних спільнот, що здійснюється мовними засобами в певній професійно-комунікативній системі, та їх наслідків для сучасної терміносфери.

Метою статті є огляд концепцій мовно-професійних контактів у ракурсі соціокогнітивного термінознавства та з'ясування шляхів живлення й поповнення терміносфери через різні типи запозичення термінологічних одиниць.

Для реалізації мети дослідження було поставлено такі завдання: 1) представити науковий погляд на мовно-професійні контакти в межах соціокогнітивного термінознавства; 2) здійснити огляд шляхів запозичень термінологічних одиниць до терміносфери новітніх технологій.

Об'єктом дослідження стала сукупність термінологічних запозичень до сфери новітніх технологій, інтерпретована в соціокогнітивній лінгвістичній парадигмі.

Предметом дослідження став сучасний науковий дискурс та дискурс фахових мов (мов спеціального призначення).

Теоретичну базу розвідки склали концепції мовознавців, присвячені мовно-професійним контактам, професійному спілкуванню, поповненню мов для спеціальних цілей, науковій та професійній комунікації.

Соціокогнітивне термінознавство вивчає термін, його природу й функціонування в ракурсі соціолінгвістики, когнітивної лінгвістики, зокрема когнітивної семантики, й термінознавства. Цей напрям аналізує функціонування терміна в соціальному контексті та відбиття особливостей комунікації й інтерпретації світу в конкретних мовних формах.

Мовно-професійні контакти – це взаємодія професійних спільнот, що здійснюється мовними засобами в певній професійно-комунікативній системі, що є сукупністю умов спілкування, професійної спеціалізації учасників комунікації, характеристик мовних особистостей фахівців, цільності й потужності індивідуальних професійних лексиконів, які використовуються в тій чи іншій професійній спільноті. Найважливішим складником професійно-комунікативної системи є мовно-професійні характеристики учасників комунікації, рівень та інтенсивність контактів, насиченість спілкування термінологією та професіоналізмами.

Сучасний світ як сукупність інтернаціональних мовно-професійних спільнот стає відкритою професійно-комунікативною системою, що є середовищем формування наукової / професійної картини світу, яка утримує глобальний термінопростір. Така система реалізує мову спеціального призначення, наукове / професійне мислення в поєднанні з фаховими знаннями та професійними навичками людей. У таких умовах людська майстерність, освіта, підготовка, мотивація діяльності, знання фахівців, їхні інтелектуальні, творчі, комунікативні, власне мовні здібності є важливим рушієм формування та розвитку різних терміносфер.

Релевантними постають проблеми трудової міграції та міжнаціональних мовно-професійних контактів. Завдяки глобалізації багато компаній отримали змогу мінімізувати свої витрати шляхом перенесення виробництва в країни з дешевшою робочою силою. Національні ринки перестають бути замкненими та відокремленими. Потоки переміщення робочої сили, що виникають між ними, останнім часом набирають дедалі більших масштабів. Відбуваються якісні зміни в трудовій міграції, коли основу попиту на робочу силу становлять кваліфіковані спеціалісти, а працівники низької кваліфікації мігрують нелегально. Впроваджуються строгі програми відбору фахівців, які формують новий тип професіоналів, які прагнуть якісно виконувати виробничі завдання, вміють і хочуть професійно розвиватися, постійно підвищувати рівень своєї професійної компетенції, навчатися впродовж життя. Часто ці програми впроваджуються в чужих країнах з метою притягнення робочої сили.

Відтак, посилюється професійна міжсоціумна комунікація як обмін спеціальною інформацією між науковцями, фахівцями, професійними спільнотами, експертними групами. Наукова / професійна комунікація відбувається через іноземне працевлаштування, обміни фахівцями, закордонні наукові / професійні практики та стажування, міжнародний освітній обмін, роботу з перекладачами, роботу інформаційних агентств, прес-центрів, мереж радіо і телебачення, соціальні фахові мережі, вебінари, веб-форуми, блогінг, активність на веб-сайтах, міжнародні

конференції, симпозиуми, форуми, круглі столи, фестивалі, конкурси, економічні відносини, політичні міжнародні зв'язки тощо. Усе це є важливою передумовою поширення й поглиблення мовно-професійних контактів як взаємодії двох чи кількох мов у професійній сфері, що спричиняє суттєві зміни словникового складу й власне термінологічного фонду цих мов через запозичення термінопонять і терміноконцептів, різноманітні види лексичної інтерференції, конвергентний розвиток взаємодіючих мов, мовну асиміляцію. Так, зокрема, екстралінгвальні чинники появи іншомовних запозичень в українській термінології є ефективними лише за умови, коли вони знаходять підтримку у внутрішніх власне лінгвістичних тенденціях розвитку мови, до яких відносять такі: 1) потребу в номінації нового предмета / явища, заповнення мовної лакуни; 2) потребу в поповненні, а то й створенні певної лексико-семантичної групи, недостатньо представленої або відсутньої на певному етапі розвитку мови-реципієнта (лексична недостатність); 3) потребу в семантичному обмеженні питомого слова, усуненні його багатозначності; 4) наявність вищого ступеня термінологічної визначеності запозичуваного слова, яка склалася в мові-джерелі, порівняно з наявним питомим відповідником; 5) надання переваги у вживанні одного запозиченого слова замість описового звороту; 6) потребу в деталізації відповідного значення, розмежування його смислових відтінків шляхом закріплення їх за різними словами; 7) підлаштування мовної картини до мовних картин світу контактних народів; інтернаціоналізацію запозиченого слова в європейських мовах, його більшу семантичну виразність, більшу "термінологічність", ніж питомого. Проте основною причиною термінологічних запозичень дослідники вважають відсутність у рідній мові еквівалентного слова для нового поняття, предмета чи явища, що дедалі підвищує інтенсивність входження чужомовних термінологічних одиниць до термінологічних сфер.

У фаховій (науковій / професійній) мові сфери новітніх технологій репрезентовано різні типи запозичень термінів (термінопонять):

1) *матеріальні буквальні запозичення*:

• *терміни, запозичені латиницею*, напр.: *dial-up, firewall, in vitro, message, on-line, pixel, set-up, SMS, soft, web* тощо;

• *терміни, запозичені способом транслітерації* (побуквеного передавання), напр.: *скан-поінт* (англ. scanpoint), *атенюатор* (англ. attenuator), *косвікон* (англ. cosvicon), *диджикон* (англ. digicon), *бланкет* (англ. blanket), *супернатант* (англ. supernatant), *скін-ефект* (англ. scin-effect), *супорт* (англ. support), *імобілайзер* (англ. immobilizer), *беклог* (англ. backlog), *сенсор* (англ. sensor), *гамма-лазер* (англ. gammalaser), *дефлектор* (англ. deflector), *резонатор* (англ. resonator), *сайт* (англ. site), *інтрон* (англ. intron), *криопротектор* (англ. cryoprotector), *гібридер* (англ. gibrider), *трансаміназа* (англ. transaminase), *арбовірус* (англ. arbovirus), *джеренерик* (англ. generic), *клінч* (англ. klinch), *подкастинг* (англ. podcasting), *постинг* (англ. posting), *свопінг* (англ. swapping), *сервіс-пак* (англ. servicerack), *транкінг* (англ. trunking), *мейнстрім* (англ. mainstream), *драйвер-бренд* (англ. driver-brand), *моніторинг* (англ. monitoring), *клеймс* (англ. claims), *тренд* (англ. trend), *андерайтінг* (англ. underwriting), *даунсайзінг* (англ. downsizing), *аутсорсінг* (англ. outsoursing), *контролінг* (англ. controlling), *асесмент* (англ. assessment), *дилінг* (англ. dealing), *бенчмаркінг* (англ. benchmarking), *артефакт* (англ. environmentalism), *волютаризм* (англ. voluntarism), *аутсайдер* (англ. outsider), *слоган* (англ. slogan), *інтертекст* (англ. intertext);

• *терміни, запозичені способом трансфонації* (звукового передавання), напр.: *кліренс* (англ. clearance), *циркулятор* (англ. circulator), *амфібія* (англ. amphibia), *візор* (англ. visor), *дисипативна плазма* (англ. dissipativee plasma), *електронна епітаксія* (англ. electronepitaхy), *коксова батарея* (англ. cokebattery), *газовий детандер* (англ. gasedetander), *ексфоціація* (англ. exfoliation), *трибологія* (англ. tribology), *темплет* (англ. template), *маніпулятор* (англ. manipulator), *бітова карта* (англ. bitchart), *кабестан* (англ. capstan), *вакуумна камера* (англ. vacuumchamber), *клонування* (англ. cloning), *синтетаза* (англ. synthetase), *ад'ювант* (англ. adjuvant), *ресорбція*

(англ. resorption), *антинейтрино* (англ. antineutrino), *магніострикція* (англ. magnetostriction), *абстиненція* (англ. abstinence), *імплізія* (англ. implosion), *іонізація* (англ. ionization), *гіпертекст* (англ. hypertext), *атрибут* (англ. attribute), *компресія інформації* (англ. information compression), *мультиплексор* (англ. multiplexer), *бренд-інновація* (англ. brand-innovation), *бренд-стратегія* (англ. brand-strategy), *компіляція* (англ. compiling), *модератор* (англ. moderator), *кліринг* (англ. clearing), *бізнес-інкубатор* (англ. business-incubator), *еко-ефективність* (англ. eco-efficiency), *аналіз ліквідності* (англ. liquidity analysis), *аналіз ризику* (англ. riskanalysis), *дисконт* (англ. discount), *вертикальна інтеграція* (англ. vertical integration), *спонсорство* (англ. sponsorship), *ідеограма* (англ. ideogram), *індексний арбітраж* (англ. index arbitration), *венчурний фонд* (англ. venture fund), *інсталяція* (англ. installment), *конгруентність* (англ. congruency), *веб-кет* (англ. web-KET), *абсентизм* (англ. absinthism), *біхевіоризм* (англ. behaviourism), *інтенція* (англ. intention), *сублімація* (англ. sublimation), *іміджологія* (англ. imagology) тощо;

2) *матеріальні трансформовані запозичення* (утворилися шляхом перетворення фрази на слово та слова на фразу), напр.: *втомлювальна довговічність [літака]* (англ. fatigue), *бортове радіоелектронне обладнання* (англ. avionics), *реактивна ракета* (англ. missile), *кевларовий шолом* (англ. helmet), *коліматорний приціл* (англ. aimpoint), *зчитування сигналів* (англ. readout), *фотодіод з фемтосекундним часовим розподілом* (англ. femtodiod), *кінцева точка кипіння* (англ. endpoint), *ахроматичний об'єктив* (англ. achromat), *ахроматичний стимул* (англ. stimulus), *з'єднувач-блокувальник* (англ. anchor), *блок формування* (англ. composer), *пульт оператора робота* (англ. console), *еталонний керуючий пристрій* (англ. master), *вібратор коливального руху* (англ. oscillator), *вузька смуга напilenня* (англ. track), *нитка, синтезована при реплікації ДНК* (англ. strand), *локалізація генів на хромосомі* (англ. mapping), *мембранні бульбашки з вантажем* (англ. cargo), *оптичний органічний барвник* (англ. sensibiliser), *штучне придушення коливань* (англ. dampening), *розділення молекулярного іона* (англ. dissociation), *конфігурація технічних засобів* (англ. hardware), *безкоштовне програмне забезпечення* (англ. freeware), *багатостововий ретранслятор* (англ. multitransponder), *глуха стіна будівлі для реклами* (англ. brandmower), *просування товару через розсилання інтернет-повідомлень* (англ. directmail), *оптовий покупець рекламного простору* (англ. mediabuyer), *яскравий рекламний елемент для привернення уваги* (англ. eyestopper), *операційний відділ банку* (англ. backoffice), *грантер* (англ. grantkeeper), *авторське право* (англ. copyright), *безперервний потік новин організації* (англ. backgrounder) тощо;

3) *запозичення інтернаціоналізмів*, що складаються з греко-латинських елементів, напр.: *аеронавігатор*, *аероіонізатор*, *авіатраса*, *авіасекстант*, *антидетонатор*, *відеотрейсер*, *гіротрон*, *аддитрон*, *дуопігатрон*, *клістрон*, *кроссатрон*, *ладдертрон*, *ледатрон*, *мікроелектрод*, *оротрон*, *синхроциклотрон*, *фототиратрон*, *суперкремнікон*, *суперхалнікон*, *фотогеліограф*, *фотодіод*, *аерогель*, *антикварк*, *антикогерер*, *кріогель*, *супрамолекула*, *автоколіматор*, *гіростабілізатор*, *полярископ*, *ортоскоп*, *віброізоляція*, *декодер*, *пневмоблок*, *віброграф*, *віброфон*, *аксонометр*, *актинограф*, *гістерезометр*, *гліптограф*, *гоніометр*, *діафаноскоп*, *каматограф*, *карбограф*, *керограф*, *лімніграф*, *одонтограф*, *олеограф*, *пікнометр*, *стереопланіграф*, *ферометр*, *флексорайтер*, *флюксметр*, *антиградієнт*, *антикатод*, *антистокс*, *мікрохвиля*, *реактанс*, *ферорезонанс*, *десубліматор*, *гіпервставка*, *гіперпосилання*, *гіпертекст*, *мультипроцесор*, *суперЕОМ*, *унікод*, *демодулятор*, *макроасемблер*, *мініасемблер*, *телетайпсетер*, *макроінжиніринг*, *мікроінжиніринг*, *синхроінжиніринг*, *синхроконтролінг*, *квазіконкуренція*, *мегаконтролінг*, *синхроконтролінг*, *аудіовізуалізація*, *метапозиція*, *субмодальність*, *аудіокоуч*, *відеоконференція*, *відеотьютор*, *девіатор*, *контрагент*, *макрорепрезентація*, *мікрокосм*, *медіаселер* тощо;

4) *змішані запозичення* (напівзапозичення, або гібриди, – терміни з частковою морфемною заміною, греко-латинським елементом), напр.: *автогальмо*, *пневмовантажник*, *пневмодвигун*, *пневмопрохідник*, *пневмохід*, *аеромаяк*, *аероміст*, *субсупутник*, *пневмокостюм*, *біодатчик*, *вібродатчик*, *аудіоплата*, *відеопідсилювач*, *медіаносій*, *гіпервставка*, *гіперпосилання*,

автоповідомлення, макросередовище, мікросередовище, квазіціна, гідрозатвор, електродвигун, мікродвигун, контрвідпружник, контрпривід, геліоустановка, геліовловлювач, аеромлин, геоустановка тощо;

5) буквальні кальки, наприклад: біполярне джерело живлення (англ. bipolar power supply), дифузійний резистор (англ. diffusion resistor), електронно-промінева літографія (англ. electron beam lithography), кільцевий накопичувач електронів (англ. electron storage ring), паливо бланкета (англ. blanket fuel), біогазів дїгестер (англ. biogas digester), нейтронний дифракційний метод (англ. neutron diffraction method), криохімічний синтез (англ. cryochemical synthesis), позаклітинний матрикс (англ. extracellular matrix), міжмолекулярна взаємодія (англ. intramolecular interaction), катодолумінесцентне волокно (англ. cathodoluminescent fiber), ахроматичний об'єктив (англ. achromatic objective), деривація сигналів (англ. signal derivation), фронт кристалізації (англ. crystallization front), ексимерний лазер (англ. excimer laser), деструктивна інтерференція (англ. destructive interference), астроінерційна навігаційна система (англ. astro-inertial navigation system), балістична система гірокомпаса (англ. ballistic system of gyrocompass), газовий гідромотор (англ. gas gyromotor), аероцентрична хромосома (англ. acrocentric chromosome), адвентиціальна ембріонія (англ. adventitious embryony), барбіталовий буфер (англ. barbital buffer), інтерференція хроматид (англ. chromatidinterference), кон'югаційний синтез ДНК (англ. conjugational DNA synthesis), метод апікальних меристем (англ. method of apical meristems), соматична гібридизація (англ. somatic hybridization), експресія гена (англ. gene expression), внутрішньомолекулярне перегрупування (англ. intramolecular regrouping), баритовий крон (англ. barite crown), автоматична іонізація (англ. automatic ionization), діелектричний кристал (англ. dielectric crystal), антивірусна програма (англ. antivirus program), активний домен (англ. active domen), декларативна макроінструкція (англ. declarative macroinstruction), байт-орієнтований протокол (англ. bite oriented protocol), нейро-лінгвістичне програмування (англ. neurolinguistic programming), кейс-технологія (англ. case-technology), сенсорна адаптація (англ. sensor adaptation), генетична епістемологія (англ. genetic epistemology), білборд (англ. bill board), лайтбокс (англ. light box) тощо;

6) трансформовані кальки, зокрема: конструкція, чутлива до втомлюванісних пошкоджень (англ. fatigue critical construction), система електронно-променевого експонування (англ. electron beam exposur esystem), двошаровий фоторезист (англ. double photoresist), металокерамічне ядерне паливо (англ. cermet fuel), урановий паливний елемент в алюмінієвій оболонці (англ. aluminium-clad uranium), мікроскопія повільних електронів (англ. slow electron microscopy), вісь візуалізації (англ. aiming axis), об'єктив-апохромат (англ. apochromatically corrected lens), рідинний тахометр (англ. fluid-displacement tachometer), сервопідсилювач з силовою компенсацією (англ. force balance servo amplifier), автономна діагностика робота (англ. robot off-line diagnosis), дефлектор лазерного променя (англ. deflector of laser beam), підсилювач сигналів прискорень об'єкта (англ. accelerometer restoring amplifier), оптичний вимірювач кута відхилення (англ. declination optical measuring device), плазмїда з широким спектром хазяїв (англ. broad host range plasmid), умовно-летальна мутація (англ. conditional lethal mutation), клональне мікророзмноження (англ. clone microvegetation), абстрактна семантична мережа (англ. abstract semantic network), індикатор числа викликів (англ. demand meter), корпоративне волонтерство (англ. corporate volunteerism), підйомна сила брєнда (англ. brand leverage), метод векторів переваг (англ. superiority vectors), "спін-офф" підприємство (англ. spin-off enterprise), мінімальний блок візуалізації (англ. visualminimodule), електоральний механїзм (англ. electoral machine), кіберзагарбання (cybersquatting), взаємoadаптація (англ. mutual adaptation), акрилайт (англ. acryliclight), агресивність комунікації (англ. communication aggressivity) тощо;

7) запозичення іншомовних абрєвіатур, зокрема:

• запозичені звукові та літерні терміни-абрєвіатури, оформлені латиницею, напр.: AATS (англ. alternate aircraft take off system) – платформа на повітряній подушці для забезпечення злету

літаків з пошкоджених аеродромів, *AIDA* (англ. attention, interest, desire, action) – модель реклами на основі відповідних ментальних процесів, *BBB* (англ. bankers blanket bond) – комплексне зобов'язання банкірів, *BPR* (англ. black public relations) – чорний піар, *BPR* (англ. business process reengineering) – реінжиніринг бізнес-процесів, *BTL* (англ. below the line) – непряма реклама, *CPS* (англ. cost per sale) – оплата за продаж, *CPT* (англ. cost per thousand) – ціна за тисячу, *ECU* (англ. european currency unit) – європейська валютна одиниця, *HDI* (англ. human development index) – індекс людського розвитку, *IKG* (англ. in-kind gifts) – пожертвування у формі послуги чи товару, *IMC* (англ. international monetary conference) – міжнародна монетарна конференція, *IMM* (англ. index-matching material) – матеріал, що забезпечує узгодження показників переломлення, *IRR* (англ. internal rate of return) – внутрішня норма прибутку, *MMDA* (англ. money market deposit accounts) – фінансові ринкові депозитні звітності, *NLP* (англ. neuro linguistic programming) – нейролінгвістичне програмування, *SLA* (англ. social impact assessment) – оцінка соціального впливу, *СМТ* (англ. cadmium mercury telluride) – телурид кадмію-ртуті (вузькозонний напівпровідник) тощо;

- запозичені звукові та літерні терміни-аббревіатури, оформлені кирилицею, напр.: *АБТ* – автоматизація банківських технологій, *АТС* – автоматична телефонна станція, *ДОС* – дискова операційна система, *ЕОМ* – електронно-обчислювальна машина, *ТРД* – турбореактивний двигун, *РЛС* – радіолокаційна станція, *ПК* – персональний комп'ютер тощо;

- запозичені гібридні одиниці – аброторміносимволи, оформлені комбінацією букв та цифр, напр.: *Ar-32*, *Ka-20*, *Rob-10*, *Ram-1*, *SL-1*, *SL-2*, *Pu-238*, *U-233* тощо;

- запозичені змішані терміни-аббревіатури, утворені комбінаціями літер початку та середини слова багатоконпонентних і складноскорочених слів, напр.: *CLS* (англ. Clear Screen) – чистий екран, *FDB* (англ. Forwarding Database) – таблиця комутації, *GBIC* (англ. Gigabit Interface Converter) – конвертер гігабітного інтерфейсу, *HDW* (англ. hard ware) – технічне забезпечення, *IrDA* (англ. Infrared Data Association) – стандарти, що передають дані в інфрачервоному діапазоні світових хвиль, *ITV* (англ. interactive television) – інтерактивне телебачення, *PLPL* (англ. Plug and Play) – “увімкни й працюй” тощо;

- запозичені терміни, утворені поєднанням аббревіатури (латиницею) з іменником (латиницею), напр.: *DNR-system* (англ. digital noise reduction system) – система цифрового шумозаглушення, *ECR-heating* (англ. electron- cyclotron resonance heating) – нагрів у плазмі електронного циклотронного резонансу, *LFC-wing* (англ. wing with laminar flow control) – крило зі штучною ламінаризацією граничного шару, *SAGE-system* (англ. semi-automatic ground environment system) – комп'ютерна система координації даних з багатьох радарів для створення єдиного образу повітряного простору широкого сектора, *FM-range* (англ. frequency modulation range) – діапазон частотної модуляції тощо;

- запозичені терміни, утворені поєднанням аббревіатури (латиницею) з іменником (кирилицею), напр.: *АТТ-сайти* (англ. attachment site) – ділянки фагової та бактеріальної хромосом, рекомбінація між якими приводить до інтеграції або виключення фага, *AI-чип* (англ. artificial intelligence chip) – мікросхема системи штучного інтелекту, *CALS-технологія* (англ. continuous acquisition and lifecycle support) – інформаційна підтримка процесів життєвого циклу виробів, *CASE-засоби* (англ. computer-aided software engineering) – засоби програмної інженерії для проектування програмного забезпечення, *CASE-системи* (англ. computer-aided software engineering) – набір інструментів і методів програмної інженерії для проектування програмного забезпечення, *CD-спектр* (англ. circular dichroism spectra) – спектр кругового дихроїзму, *CID-камера* (англ. charge injection-device) – телекамера на базі приладів із зарядовою інжекцією, *СSM-композит* (англ. chopped strand mat) – композит на основі олігоефіракрилату та рубленої склопращі, *DIP-екстрактор* (англ. dual in-line package) – щипці для вилучення приладів у корпусах DIP з печатного вузла, *DSP-чип* (англ. digital signal processor) – мікросхема для систем

цифрового опрацювання сигналів, *EDA-комплекс* (англ. electron donor acceptor) – електронодонорноакцепторний комплекс, *FAQ-сторінка* (англ. Frequently Asked Question) – сторінка сайту із запитаннями, що надходять від користувачів найчастіше, *FOB-ціна* (англ. Free On Board) – ціна на вугілля на місці видобутку, *FT-IR-спектрометр* (англ. fourier transform infrared spectroscopy) – інфрачервоний фур'є-спектрометр, *FTP-клієнт* (англ. file transfer protocol) – програма для спрощення доступу до FTP сервера, *FTP-сервер* (англ. file transfer protocol) – стандартний протокол, призначений для передавання файлів по TCP-мережах, *HTML-документ* (англ. hyper text markup language) – документ, написаний стандартною мовою розмітки в Інтернет, *IDE-контролер* (англ. integrated drive electronics) – пристрій підключення пристроїв зберігання даних до комп'ютера, *IP-тунель* (англ. Internet protocol) – канал зв'язку між двома мережами, *RL-код* (англ. run-length) – код довжини пробігу сканувального променя за введення зображень, *SWOT-аналіз* (англ. strengths, weaknesses, opportunities, threats) – різнобічний бізнес-аналіз (за сильними / слабкими сторонами, можливостями, небезпеками) тощо;

• *запозичені терміни, утворені поєднанням абрєвіатури (транслітерованої або трансфонованої кирилицею) з іменником (кирилицею)*, напр.: *НПП-практик* (англ. NLP-practic), *ПДФ-файл* (англ. PDF file), *РГБ-режим* (англ. RGB-regime), *Сі-Пі-Ті-прайс* (англ. CRT price), *сі-пі-ю-кеш* (англ. CPU cash), *ХТМЛ-документ* (англ. HTML document), *РТФ-документ* (англ. RTF-document) тощо.

Отже, міжнародні мовно-професійні контакти спричиняють появу іншомовних запозичень у терміносфері новітніх технологій, які репрезентовано різними типами: 1) матеріальні буквальної запозичення (терміни, запозичені латиницею, терміни, запозичені способом транслітерації – побуквеного передавання, та терміни, запозичені способом трансфонації – звукового передавання); 2) матеріальні трансформовані запозичення (утворилися шляхом перетворення фрази на слово та слова на фразу); 3) запозичення інтернаціоналізмів, що складаються з греко-латинських елементів; 4) змішані запозичення (напівзапозичення, або гібриди, – терміни з частковою морфемною заміною, греко-латинським елементом); 5) буквальні кальки; 6) трансформовані кальки; 7) запозичення іншомовних абрєвіатур (запозичені звукові та літерні терміни-абрєвіатури, оформлені латиницею; запозичені звукові та літерні терміни-абрєвіатури, оформлені кирилицею; запозичені гібридні одиниці – абротерміносимволи, оформлені комбінацією букв та цифр; запозичені змішані терміни-абрєвіатури, утворені комбінаціями літер початку та середини слова багатокomпонентних і складноскорочених слів; запозичені терміни, утворені поєднанням абрєвіатури (латиницею) з іменником (латиницею); запозичені терміни, утворені поєднанням абрєвіатури (латиницею) з іменником (кирилицею); запозичені терміни, утворені поєднанням абрєвіатури (транслітерованої або трансфонованої кирилицею) з іменником (кирилицею).

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі є вивчення шляхів запозичення термінологічних одиниць до найактуальніших сфер сучасного життя з трактуванням особливостей відбиття інтерпретації світу носіїв мови-донора в структурі термінологічної одиниці мови-реципієнта, соціальної реалізації потенціалу таких одиниць.

Література

- Cabré M. T., Feliu J. (2001). Terminología y cognición. *II Simposio Internacional de Verano de Terminología*. 41–50. Barcelona.
- Mahmud U. A. (1986). Sociolinguistic determinants in terminology planning: the case of Mauritania. *Termia 84* : G. Rondeau & J.C. Sager, Girsterm, Québec, 100–111.
- Maurais J. (1993). Terminology and language planning. *Terminology: Applications in Interdisciplinary Communication*, eds. H.B. Amsterdam & Philadelphia, 111–126.
- Myking J. (2000). Sosioterminologi, ein modell for Norden? I terminologins tjänst. *Festskrift för H. Picht på 60-årsdagen*, eds. A. Nuopponen, B. Toft & J. Myking, Vaasan Yliopiston julkaisuja, Vaasa, p. 94.

- Sager J. C. (1974). Classification and hierarchy in technical terminologies. *Informatics* 2. 25–27.04.1974, 73–85. New College Oxford, Horsnell.
- Smith B. D. (1994). Language choice and terminology for national development in Negara Brunei Darussalam. *Terminology*. Vol. 1. № 2, 291–301.
- Weinreich W. *Languages in Contact*. The Hauge : Mouton&Co.
- Беспала Л. В. (2014). Традиції та новації у вивченні мовних контактів. *Нова філологія*. № 62, 13–18.
- Бридко Т. В. (2011). Теорія мовних контактів з точки зору мовної варіативності. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія “Філологія. Соціальні комунікації”*. Т. 24 (63), № 3, 216–220.
- Гвоздяк О. М. (2011). Мовні контакти як суттєвий чинник збагачення словникового складу. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 9, 96–103.
- Гришенкова Ю. А. (2006). *Юридический термин как языковой и социокультурный феномен (на материале немецкого языка семейного права)*. Ярославль.
- Казачкова М. Б. (2008). *Профессиональный язык как отражение профессиональной культуры: на материале русского и английского вариантов профессионального языка авиации* (Дисс. канд. філол. наук). Казань.
- Мечковская Н. Б. (2000). *Социальная лингвистика : Пособие для студентов гуманитар. вузов и учащихся лицеев*. Москва: Аспект-Пресс.
- Мишланова С. Л. (2011). Семиотические аспекты терминологизации. *Вестник Челябинского государственного университета*, № 24. Филология. Искусствоведение, вып. 57, 40–43.
- Мишланова С. Л. (2003). Термин в медицинском дискурсе : Образование, функционирование, развитие (Дисс. докт. філол. наук). Москва.
- Постриган С. В. (2009). *Усталені словосполучення в німецькому юридичному інституційному тексті: лінгвокультурологічний та комунікативно-прагматичний аспекти* (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київ.
- Товстенко В. Р. (2002). Мовні контакти та явище двомовності. *Культура народів Причорномор'я*. 32, 283–285.
- Штурнак О. (2009). Мовні контакти як об'єкт вивчення (Огляд літератури). *Теле- та радіожурналістика*. 8, 119–130.
- Юкало В. Я. (2003). *Мовні стереотипи в комунікаціях лікаря* (Дис. канд. філол. наук). Київ.